

STRATONIKEIA-AKDAĞ NEKROPOLİSİ'NDEN BİR MEZAR

Aynur CİVELEK

Anahtar Kelimeler: Karia • Stratonikeia • Nekropol • Akdağ • Mezar
Keywords: Caria • Stratonikeia • Necropolis • Akdağ • Tomb

Abstract

Stratonikeia is one of the most important Karia cities and has large necropolis area near Kabasakız, İğdemir and Akdağ. Archaeological excavations have been conducted since 1977 in the city and necropolis area. Over a hundred tombs have been excavated and came to light a lot of terracotta and glass finds with datable coins.

During the Akdağ excavation in 1999 by the Muğla Museum, a tomb had come to light and its finds had been taken to the Muğla Museum. The tomb group consists of one urna, one handled jar, eight terracotta unguentaria, four glass unguentaria, one glass alabastron, one miniatur bowl, two lamps and one bronze bead. They must belong to two different burials one of which is Hellenistic and the other one is Roman. Akdağ tomb materials give information about the Karian Hellenistic and Roman pottery which is not known sufficiently.

Özet

Çalışmamızda, Karia Bölgesi içinde yer alan önemli antik kentlerden biri olan Stratonikeia'nın, Hellenistik ve Roma Dönemleri'ne ait malzemelerinin tanıtılması, tipoloji ve kronolojisinin saptanması, yapım teknikleri ve farklı üretimlerin ortaya konulması amaçlanmıştır.

İncelenen malzeme, Muğla Müzesi'nin 1999 yılında Stratonikeia antik kentinin nekropolisi içinde kalan Akdağ'da yaptığı bir kurtarma kazısı sonucu ele geçirilmiş ve eserler Muğla Müzesi'ne taşınarak koruma altına alınmıştır. Mezar grubunu oluşturan eserler arasında urna olarak kullanılmış büyük tek kulplu bir testi, çift kulplu testi, dokuz pişmiş toprak ve üç cam unguentarium, cam alabastron, minyatür sepet kulplu kap, iki kandil ve bir bronz boncuk bulunmaktadır. Stilistik incelemeler sonucunda, söz konusu mezarın, Hellenistik ve Roma Dönemleri'ne ait olmak üzere, iki ke-re kullanıldığı belirlenmiştir.

Mezar grubu içinde çok sayıda bulunan pişmiş toprak ve cam unguentarium, tipoloji ve kronoloji problemleri taşıyan bu form için daha fazla örnek oluşturacak, dolayısıyla hem kent hem de bölge üretiminin bilinmesi açısından yararlı olacaktır. Ayrıca Anadolu'da örneğine rastlamadığımız, Ege ve Akdeniz'de de çok nadir olarak bulduğumuz cam alabastron, farklı formu ve bezemesi ile Hellenistik Dönem cam işçiliği açısından önemli bir örnektir. Hellenistik Dönem özellikleri göstermekle birlikte yöresel farklılıklar taşıyan kandiller, diğer malzemelerin tarihlenmesi açısından kullanışlıdır. Yine, Hellenistik ve Roma mezarlarında yaygın olarak bulunan, örneklerinin fazla çalışılmadığı kaba seramik grubunu oluşturan tek kulplu ve çift kulplu testilerin paralelleri Kıbrıs'ta bulunmaktadır.

Genel olarak, ele aldığımız mezar grubu malzemeleri, hem Stratonikeia antik kenti hem de Karia Bölgesi malzemesinin tanınması, genel Hellenistik ve Roma Dönemi seramik ve cam kronolojisi çalışmaları açısından önemlidir.

Karia Bölgesi'nin önemli kentleri arasında bulunan Stratonikeia'nın İğdemir, Kabasakız ve Akdağ sınırları içinde, geniş bir nekropolis alanı bulunmaktadır. Eskişehir Köyü'nde bulunan Stratonikeia antik kentinde, Prof. Dr. Yusuf Boysal başkanlığında 1977 yılında başlayan arkeolojik kazılar, kentin içinde ve nekropolis alanında devam etmiştir. 1987 yılına dek yapılan çalışmalarda, yapım tekniği ve kullanılan malzemeler açısından çeşitlilik gösteren yüzü aşkın mezar kazılmıştır. En erkeni Geometrik Dönem'e ait olmak üzere, Roma Dönemi'ne dek kesintisiz olarak kullanıldığını gösteren eserler ele geçmiştir¹. Çalışmamızda ele alacağımız Akdağ mezar grubuna ait eserler ise, Muğla Müzesi'nin 1999 yılında Akdağ civarında yaptığı kurtarma kazısı sırasında rastlanan bir mezarda ortaya çıkartılmış ve Muğla Müzesi'ne taşınmıştır².

Akdağ Mezarı'nda ele geçen buluntuların incelenmesi, öncelikle Stratonikeia antik kentinin Hellenistik ve Roma Dönemlerine ait olan seramik ve cam buluntularının çeşitliliğinin bilinmesi açısından önemlidir. Ayrıca incelediğimiz malzeme-

lerin bir mezar grubuna ait olması, Stratonikeia antik kentindeki gömü geleneklerinin belirlenmesinin yanı sıra, toplu buluntu oluşturmasıyla, malzemelerin kronolojik olarak değerlendirilmesinde ve yayınların az sayıda olduğu Karia Bölgesi ile ilgili çalışmalarda kullanışlı olacaktır.

Akdağ Mezar grubu içinde kemiklerin korunduğu ve urna olarak kullanılmış bir adet büyük tek kulplu testi, bir adet küçük tek kulplu testi, dokuz adet pişmiş toprak ve üç adet camdan yapılmış unguentarium, bir adet cam alabastron, bir adet minyatür sepet kulplu kap, iki adet kandil ve bir adet bronz boncuk ele geçmiştir.

Hellenistik ve Roma Dönemlerine ait mezarların birden fazla kullanıldığını gösteren kanıtlar hemen her merkezden gelir ve geçmiş yıllarda yapılan kazıların da gösterdiği gibi, özellikle Stratonikeia'da mezarların birden fazla kullanılmış olması, bu geleneğin yaygın olduğunu kanıtlamaktadır³. Daha önce yapılan çalışmalarda⁴ ve Akdağ Mezarı'nda buluntuların sağlam olarak ele geçmesi, Stratonikeia'da cenaze törenleri sırasında mezar hediyelerinin atılarak bırakılmadığını, tersine özenle mezara yerleştirildiğine işaret etmektedir.

Akdağ Mezarı'ndan gelen malzemelerin incelenmesinde, genel Hellenistik-Roma Dönemi seramik çalışmalarda kullanılan gelişim kriterleri göz önünde

¹ Boysal 1987, 51- 68, Boysal – Kadioğlu 1999, 215-228. Akdağ'da yürütülen kazı çalışmalarında 1997 yılında açılan toplam mezar sayısı 42'dir. Mezarlardan 30 tanesi dromoslu oda mezar, 12 tanesi ise sanduka tipli mezardır. Açılan mezarlar içinde çoğu Hellenistik ve Roma Dönemi'ne tarihlenen eserler ele geçmiştir.

² Çalışmamız, 2004 ve 2005 yıllarında, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü ve Muğla Müzesi'nden alınan izinle yapılmıştır. T.C. Kültür Bakanlığı ile Muğla Müzesi Müdürü Sayın Şevki Bardakçı ve Muğla Müzesi'nde görevli tüm arkeolog ve çalışanlara teşekkür ederim.

³ Boysal 1987, 51-68; Boysal – Kadioğlu 1999, 215-228.

⁴ Boysal – Kadioğlu 1999, 215-228; Baldiran 1998, 335-355.

bulundurulmuş ve benzerleriyle karşılaştırma yoluna gidilmiştir. Anadolu dışından gelen benzerlerinin yanı sıra, Anadolu'da kazısı ve yayını yapılmış eserlerle karşılaştırılmıştır. Buna göre Akdağ Mezarı'nda iki farklı gömüye ait malzemeler olduğu belirlenmiş ve formlar kronolojik gelişimlerine göre gruplandırma yapılarak incelenmiştir.

Akdağ Mezarı I. Gömü

Hellenistik Dönem Unguentariumları

Akdağ Mezarı'nda bulunan hediyeler arasında, sayıca fazla olan unguentarium'lar dikkati çekmektedir. Hellenistik Dönem'den itibaren lekythosların yerine kullanılmaya başlanan⁵ ve Roma Dönemi sonlarına hatta Bizans Dönemi'ne dek bütün Ege ve Akdeniz'e kıyası olan yerleşimlerde görülen unguentariumlar, günlük hayatta parfüm, yağ, bal, sirke konulan ve cenaze törenleri sırasında mezar hediyesi olarak kullanılan küçük şişeciklerdir. İtalya⁶, Atina⁷, Korinth⁸, Stobi⁹, Kıbrıs¹⁰, Filistin¹¹ gibi merkezlerin yanı sıra, Anadolu'da Ainos¹², Patara¹³, Phokaia¹⁴, Metropolis¹⁵, Knidos¹⁶, Kelenderis¹⁷,

Labraunda¹⁸, Lagina¹⁹, Tralleis²⁰ gibi kazısı yapılan antik kentlerde çok sayıda bulunmuşlardır.

Formun ilk örnekleri, lekythoslarda gördüğümüz geniş omuzdan aşağı doğru daralan gövde yapısına sahip ve alçak konik kaidelidir. Zamanla alçak kaide uzayarak ayak kısmını oluşturmuştur. Daha sonra, gövdenin iç hacmi küçülmüş ve boyun uzamıştır. Hellenistik Dönem'e tarihlenen unguentariumlar, uzamış ayak ve boyun kısımları ve hafif geniş karınları ile iğ görünümünde olduklarından, konuyla ilgili yapılan çalışmaların tamamında "iğ biçimli tip" terimi kullanılmıştır. Formun genel gelişiminde, ayağın ve boynun uzaması dayanak noktaları olmuş; ayak ya da boyun uzunluğunun, birbirlerine göre ya da tüm yüksekliğe oranları da esas alınmıştır²¹.

Akdağ Mezarı'ndan ele geçen ve Hellenistik Dönem'e ait, iğ biçimli ve yükseklikleri 12,2 cm - 20,8 cm arasında değişen sekiz adet pişmiş toprak unguentarium bulunmaktadır. Açık kahverengiden pembemsi kahve ya da devetüyü renkte kile dek değişen renkte, mikalı kilden yapılmışlardır. Bazılarında yalnız krem renkte astar boya izleri görülürken, bazılarında ise kil renginde astar üzerine kahverengi boya ile yapılmış birbirine paralel yatay bantlar yer almaktadır.

Mezarımızdan ele geçen unguentariumların incelenmesinde, genel kronoloji ve tipoloji çalışmalarında kullanılan ve daha önce sözünü ettiğimiz kriterler dik-

⁵ Kurtz – Boardman 1971, 164-165.

⁶ Lippolis 1994, 138, 169, 158, 306, 237.

⁷ Robinson 1959, 10-11, 15, 22-23, 31; Boulter 1963, 113-137.

⁸ Pemberton 1985, 272-307; Wright – Jones 1980, 159.

⁹ Anderson-Stojanovic 1992, 560-610, Pl. 66-72.

¹⁰ Vessberg – Westholm 1956, 60-61, 68, 74, 79, 80; Oliver 1983, 245-256; Nicolaou 1984, 234-256.

¹¹ Lapp 1961, 197, 198, 199.

¹² Erzen – Başaran 1991, 54, 63, 64; Başaran 1997, 491-500, 505.

¹³ Işık 1997, 191-198, 203.

¹⁴ Özyiğit 1996, 8, 19. Çiz. 11. Maltepe Tümülüsü dolgusundan.

¹⁵ Gürler 1994, 63-72, Lev. 26-32.

¹⁶ Dotterweih 1999, Taf. 3-22.

¹⁷ Zoroğlu 1986, Lev. 3.

¹⁸ Hellström 1971, 23-27.

¹⁹ Tirpan 1995, 315-320, 325, Çiz. 5.

²⁰ Civelek 2001, 102-138.

²¹ Hägg 1980, 72, 86; Anderson-Stojanovic 1987, 106-109, Fig. 1a, b, c.

kate alınmıştır. Buna göre, Akdağ mezarı iğ biçimli unguentariumların en erkeni, aşağı dönük dudaklı, uzun silindirik boyunlu, geniş ve yuvarlak karınlı, ayağın henüz uzamaya başladığı, 1180 (Çiz. 1, Res. 7) no'lu örnektir²². Benzerlerinin görüldüğü Stobi örnekleri arasında, henüz ayağın oluşmadığı Fig. 1a'dan biraz daha geç, ayağın daha uzadığı Fig. 1b'den biraz daha erken tarihten olmalıdır. Anadolu'daki benzerleri Knidos'ta M.Ö. 3. yüzyıl sonu - 2. yüzyılın 2. çeyreğine²³, Labraunda'da M.Ö. erken 3. yüzyıla²⁴, Lagina'da mezar buluntularıyla M.Ö. 3. yüzyıl sonundan M.Ö. 1. yüzyıla dek tarihlenmiştir²⁵.

Akdağ 1191 no'lu örneğimizin (Çiz. 4), ayağının, 1180 no'lu örneğe göre biraz daha uzamış olduğu, gövdenin daha incelendiği ve karındaki şişkinliğin azaldığı görülmektedir. Örneğimizin dikkat çeken özelliği, karnın hemen altında yer alan dört adet ince yivdir. 1175 (Çiz. 2) ve 1178 (Çiz. 3), 1191 (Çiz. 4) ile birlikte incelenmelidir. Tümünün ortak özelliği boyun uzunluğunun ayağa göre kısa olmasıdır fakat ayak, 1175 ve 1178 no'lu örneklerde daha ince silindirik yapıdadır. Gövde profilleri Stobi malzemesi arasında Fig. 1f'ye benzemektedir fakat Akdağ örneğimizin tabanı yayvan değildir²⁶. Paralelleri Korinth'te M.Ö. 200'e verilir²⁷. Anado-

lu'daki benzerleri Mylasa'da bir mezarda M.Ö. 2. yüzyıla, Stratonikeia'daki daha önce kazısı yapılmış bir mezarda M.Ö. 2. yüzyıl ortaları - M.Ö. 1. yüzyıla²⁸, Tralleis'teki mezarlarda M.Ö. 2. yüzyıl ortalarına²⁹, Metropolis'te M.Ö. 2. yüzyıl ortalarına tarihlenmiştir³⁰.

1176 (Çiz. 5) ve 1165 (Çiz. 6) no'lu unguentariumlar benzer profile sahiptir ve gövdeleri, kahverengi boya ile yapılmış birbirine paralel yatay bantlarla bezenmiştir. 1165, iğ biçimli örneklerimiz arasında en uzun olanıdır. Ayak kısmı kırık olmakla birlikte, 1176 gibi, ayak ve boyun uzunluğu birbirine eşit olmalıdır. Gövde profili Stobi Fig. 1b'ye benzer ve M.Ö. 2. yüzyıl II. yarısı veya M.Ö. 1. yüzyıl başına tarihlenmiştir³¹. Korinth'te benzer iki örnek, M.Ö. 146'dan önceye ve M.Ö. 200'e verilen mezarlardan gelirken³², Atina Agorası'nda ve Taranto Nekropolisi'nde M.Ö. 2. yüzyıla verilmişlerdir³³. Anadolu'da Stratonikeia'da daha önceki kazılarda M.Ö. 2. yüzyıl ortaları - M.Ö. 1. yüzyıla³⁴, Lagina'daki bir mezarda M.Ö. 1. yüzyıla³⁵, Mylasa'da Hellenistik Dönem'e³⁶, Phokaiia'da M.Ö. 2. yüzyıl başına³⁷,

²² Hägg 1980,72, 86; Anderson-Stojanovic 1987, 107, 108.

²³ Dotterweich 1999, Taf. 3 Kat. Nr. 1, 2, Taf. 4-5 Kat. No. 5, Taf. 6-7 Kat. No. 14, Taf. 8-9 Kat. No. 22-24.

²⁴ Hellström 1971, 27, Pl. 12 no. 163.

²⁵ Tırpan 1996, 325 Env. No. 95 M14. İğ biçimli unguentariumlar Geç Hellenistik Dönem'e tarihlenmiştir.

²⁶ Anderson-Stojanovic 1992, Pl. 68.

²⁷ Pemberton 1985, 275, 284, Cheliotomylos Mezarı, Pl. 80, T 2014.

²⁸ Boysal – Kadioğlu 1999, 218-219, 226, Çizim 12, 13, Mezar 41.

²⁹ Civelek 2001, Lev. 29 U 80, Lev. 30 U 39, 41.

³⁰ Gürlü 1994, Lev. 29 no. 137.

³¹ Anderson-Stojanovic 1992, Pl. 67, no. 564- 567.

³² Wright – Jones 1980, 137, 171, Pl. 32, C 1976-54; Pemberton 1985, 275, 284, Cheliotomylos Mezarı, Pl. 80, T 2014.

³³ Thompson 1934, 368, C 76-77; Lippolis, Res. 138.

³⁴ Boysal 1987, 67, Res. 12; Boysal – Kadioğlu 1999, 218-219, 226.

³⁵ Tırpan 1996, 325, Env. No. 95 M4. Bantlı bezemeye sahip değildir.

³⁶ Akarca 1952, Lev. 39, no. 36 için belli bir tarih verilmemişse de, bu mezarda ele geçen diğer unguentarium no. 39 için M.Ö. 2. yüzyıl tarihi önerilmiştir.

³⁷ Özyiğit 1996, 7- 9, 19, Çizim 11. 1992 yılında Arkaik kent duvarının tümülüs dolgusu içinde bulunmuştur.

Metropolis'te M.Ö. 2. yüzyıl ortalarından M.Ö. 2. yüzyıl başlarına dek³⁸, Tralleis'teki mezarlarda M.Ö. 2. yüzyıl ortalarına tarihlenmişlerdir³⁹.

1173 no'lu (Çiz. 7) ve 1182 no'lu (Çiz. 8) unguentariumların gövde profilinin daha incelik uzadığı dikkati çeker. Uzun silindirik boyunlu, hafif şişkin karnı, uzun silindirik ayaklıdır. 1182 no'lu örneğimizin boyun kısmı ağza doğru genişler. Genel form yapıları, Stobi gövde profili Fig. 1b'ye uygundur ve M.Ö. 2. yüzyılın II. yarısı - M.Ö. 1. yüzyıl başına verilir⁴⁰. Anadolu'daki benzerleri Pergamon'da⁴¹ ve Labraunda'da M.Ö. erken 2. yüzyıla⁴², Metropolis'te ve Tralleis'te M.Ö. 2. yüzyıl ortalarına⁴³, Patara'da M.Ö. 2. yüzyılın 2. yarısına⁴⁴ aittir.

Genel olarak Akdağ iş biçimli Hellenistik Dönem unguentariumlarının, M.Ö. 2. yüzyıl içlerinde kullanılmış oldukları görülmektedir.

Urna

Akdağ Mezarı'nda boyun kısmı kırık ve urna olarak kullanılmış, tek kulplu büyük testi 1179 (Çiz. 9, Res. 1), içinde kemiklerle birlikte ele geçmiştir. Çok geniş omuz profili boyuna doğru daralır ve omuz üzerinde kalan izden, bir kulba sahip olduğu anlaşılır. Benzerleri, Kıbrıs'ta

Eurychou-Phoenikas'ta M.Ö. 325-150 arasına tarihlenmiştir⁴⁵. Akdağ örneğimiz, mezarımızda ele geçen kandillerle ve çok sayıdaki iş biçimli unguentarium ile aynı zamanda yani M.Ö. 2. yüzyılda kullanılmış olmalıdır.

Cam Alabastron

Akdağ'dan gelen cam malzemeler arasındaki en dikkat çekici ve önemli örnek, mavi renkte mat camdan, "kum çekirdek" tekniğiyle yapılmış 1183 no'lu alabastrondur. Dışa çekik dudaklı, sarkık torba gövdeli ve sivri dipli alabastronun gövdesi sarı renkte boya ile yapılmış ince dalgalı hatlar ve birbirine paralel ince bantlarla çevrelenmiştir (Çiz. 10, Res. 4). Formun diğer ilginç özelliği, boynun her iki yanındaki küçük çıkıntılardır. Bu çıkıntılar, hem süs amaçlı yapılmış olmalıdır hem de asılarak kullanıldığını düşündürmektedir. Antik dönemde cam boncuklar ve en erken cam kaplar, özellikle kapalı kaplar, kumdan yapılmış bir çekirdek üzerinde biçimlendirilmiştir. Serbest üfleminin bulunuşundan sonra kaybolan teknik, İtalya ve Yunanistan'dan Doğu Akdeniz'e dek M.Ö. 6. yüzyıl - M.S. 1. yüzyılda yaygın olarak kullanılmıştır⁴⁶.

Anadolu'da, bugüne dek yayını yapılan yayınlarda benzerine rastlamadığımız, Anadolu dışında da camdan benzerleri fazla bulunmayan alabastronlar, özellikle Ege ve Akdeniz kıyısındaki birkaç kentte, M.Ö. 7. yüzyıldan itibaren görülmektedir⁴⁷. Akdağ alabastronunun benzeri Sar-

³⁸ Gürlü 1994, Lev. 27 no. 131, Lev. 29 no. 137, 139.

³⁹ Civelek 2001, Lev. 27, U 7, Çiz. 37, Lev. 28, U 44, U 79.

⁴⁰ Anderson-Stojanovic 1987, 107, Fig. 1b; Anderson-Stojanovic 1992, Pl. 67, no. 564-567, Tip D.

⁴¹ Luca - Radt 1999, Lev. 17, no. 9-15.

⁴² Hellström 1971, 27, Pl. 12, no. 167.

⁴³ Gürlü 1994, Lev. 29, Lev 29, no. 139; Civelek 2001, Lev. 29, U 5, U 41, U 81, Lev. 30 U, 39 U 46.

⁴⁴ Işık 1997, 195-196, 207, Çiz. 6 U 21. Oygu Mezar 3. Bu mezarda yaklaşık 50 unguentarium ele geçmiştir.

⁴⁵ Nicolaou 1984, Pl. LIV, no. 16 ve 54, 248, 256. Gömü III.

⁴⁶ Tait 1991, 42-46, 57, Res. 45, 48, 50, 66; Gürlü 2000, 7-8.

⁴⁷ Barag 1985, Pl. 7 no. 48-51. Rhodos Kamyros'tan gelen cam alabastronların bezemesinde birbirini ke-

dinya'da Tharros'tan gelir ve M.Ö. 2.-1. yüzyıla tarihlenmektedir⁴⁸. Akdağ alabastronun da Tharros örneği ile aynı zamanlarda kullanıldığını düşünmekteyiz. Bu tarih, aynı zamanda büyük çoğunluğu M.Ö. 2. yüzyılda kullanılan, Akdağ iş biçimli unguentariumların tarihi ile de paralellik göstermektedir.

Kandiller

Akdağ Mezarı'nda, bir adet kalıp yapımı kandil ve bir adet çark yapımı kandil ele geçmiştir. Dikey kayış kulplu, diskusunda büyük yağ deliğinin yer aldığı, omuzunda tek sıra palmet bezeme bulunan 1166 no'lu kandil (Çiz. 11, Res. 5), genel profil özellikleri ile Ephesos kandillerine benzer⁴⁹. Fakat geniş açılı çıpa biçimli burnu, Hellenistik Dönem'de yaygın diğer bir tip olan Knidos kandillerini de hatırlatmaktadır. Mylasa'da bir mezarda bulunan benzeri, Knidos tipi olarak belirtilen kandille büyük benzerlik gösterir⁵⁰. Labraunda'daki M.Ö. 1. yüzyıla tarihlenen Knidos tipi kandillerin omzunda bezeme yoktur, oysaki bezeme bakımından daha fazla benzediği Labraunda'daki Ephesos tipi kandiller M.Ö. 150'lere tarihlenmiştir⁵¹. Stratonikeia'da daha önceki yıllarda bulunan benzeri ise Ephesos tipi kandil

olarak belirtilir ve M.Ö. 2. yüzyıl ortalarına - 1. yüzyıla tarihlenmiştir⁵².

Çark yapımı 1171 no'lu (Çiz. 12, Res. 6) kandil, kulpsuz, büyük yağ delikli ve oval burunludur. Gövdesinin yan tarafında, çok aşınmış küçük bir çıkıntı yer almaktadır. Bazı yayınlarda kulakçık, bazılarında topuz veya yumru olarak tanımlanan bu küçük çıkıntıya sahip kandiller, Kıta Yunanistan'dan, Tarsus'a ve Filistin'e dek görülmektedir. Akdağ kandilinin yan tarafındaki çıkıntı, aşınmadan dolayı neredeyse zor seçilmektedir. Atina Agorası'nda M.Ö. 2. yüzyıla⁵³, Kıbrıs'ta M.Ö. 2. yüzyıla⁵⁴, Filistin'de M.Ö. 2. yüzyılın II. çeyreğine verilirken⁵⁵; Anadolu'da Mylasa'da Hellenistik Dönem'e⁵⁶, Tarsus'ta M.Ö. 3. yüzyıl sonu - erken 2. yüzyıla tarihlenmektedir⁵⁷.

İncelediğimiz iki kandil de, M.Ö. 2. yüzyıl içlerinde kullanılmış olmalıdır.

sen hatlar veya balık sırtı bezemesi yer almaktadır. Pl. 10, no. 82 M.Ö. 4. yüzyıla verilmiştir.

⁴⁸ Barag 1985, Pl. 11, no. 91, sivri dipli, koyu mavi renkte camdan, üzerinde opak beyaz renkte dalgalı yatay bantlar ve balık sırtı bezeme taşır. Fossing tarafından paralellerinin M.Ö.1. yüzyıla verildiği belirtilmektedir.

⁴⁹ Ibid., no. 290-296

⁵⁰ Akarca 1952, Lev. 42, no. 53 ve 54, 395. Özellikle 54 no'lu kandilin omuz kısmındaki üçlü mersin dalları olarak belirtilen bezeme, Akdağ örneği ile benzerdir.

⁵¹ Hellström 1971, Pl. 22, 26-30, Pl. 23 no. 34-36. M.Ö. 2. yüzyıla ait.

⁵² Boysal – Kadioğlu 1999, Res. 4, Çiz. 8.

⁵³ Thompson 1933, 201, 202, Fig. 3, 2; L 147. Aynı depozitten gelen dokuz örnekten dördü çarkta, beşi ise kalıpta yapılmıştır. Thompson'a göre bu, iki üretim arasındaki geçiş noktasıdır. Kandillerin çoğu, M.Ö. 2. yüzyıla ait seramiklerle birlikte bulunmuştur.

⁵⁴ Oliver 1983, 247, Pl. 39 no. 3 ve 4 Rhodos'tan ithaldir. Mühürlü amphora kulplarıyla, M.Ö. 220-180'e verilmiştir. Pl. 39 no. 6, 7 ve 8 iş biçimli unguentariumlar; Nicolaou 1984, 256, Pl. 56 no. 120, Gömü III'ten (M.Ö. 325-150); Vessberg 1953, Pl. 1, no. 14 (Tip 3). Kıbrıs'ta Marion Mezarı'nda M.Ö. 150'den önceye verilir ve Idalion'daki bir mezarda M.Ö. 104-89'a verilen Ptolemaios Soter II'ye ait sikkelerle birlikte bulunmuştur.

⁵⁵ Lapp 1961, 194, Tip 83, Beth zur'dan. M.Ö. 175-165'e verilen tabakadan gelir.

⁵⁶ Akarca 1952, Lev. 90, no. 47; Lev. 91 no. 48.

⁵⁷ Goldman 1950, 88, Fig. 93 no. 30. Grup III'e aittir ve yerel üretdir. Fakat Tarsus'ta çok fazla ithal örnek bulunur. Stratigrafik olarak, Orta Hellenistik ünitenin orta tabakasından ve Hellenistik-Roma ünitesinin üst tabakasından gelir.

Akdağ Mezarı II. Gümü

Roma Dönemi Unguentariumları

Roma Dönemi unguentariumlarının, Hellenistik Dönem'deki örneklerden temel farkı, ayak kısımlarının olmayışıdır. Genellikle sarkık karınlı, yuvarlak veya düztabanlıdır⁵⁸. İlk olarak ne zaman görüldükleri merkezlere göre farklılıklar gösterse de, M.S. 1. yüzyılda yaygın olarak kullanılmışlardır⁵⁹. Roma Dönemi'nde pişmiş toprak örneklerin yanı sıra, camdan yapılmış örnekler de bulunmaktadır; M.S. 1. yüzyılda pişmiş toprak ve cam unguentariumların gövde profilleri birbirine paraleldir. Anadolu'da Stratonikeia dışında Ainos'ta⁶⁰ Phokaia⁶¹, Tralleis⁶², Patara⁶³ antik kentlerinden başka, müze koleksiyonlarında Roma dönemine ait unguentariumların çok sayıda güzel örnekleri bulunmaktadır⁶⁴.

Akdağ Mezarı Grubu içinde, birbirinin aynı gövde profilini gösteren, biri pişmiş toprak diğer ikisi cam unguentarium yer almaktadır. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, sarkık karınlı ve düztabanlıdır. İçlerinde yalnızca bir örnek tüp biçimli olarak adlandırılan tiptedir. Yükseklikleri 8,3-12,8 cm arasındadır.

Pembemsi-kahverengi kilden yapılan no.1169 (Çiz. 13, Res. 9), Hayes'in sarkık karınlı olarak tanımladığı tiptir ve gövde profili çağdaş cam örneklerde izlenmektedir. Stobi'de M.S. 1. yüzyılın geç safhalarında kullanılan Fig. 1e ile aynı profile sahiptir⁶⁵. Benzerleri Atina'da M.Ö. geç 1. - M.S. erken 1. yüzyıla⁶⁶, Korinth'te M.S. 44'ten hemen sonraya⁶⁷, Filistin'de M.Ö. 20 - M.S. 68⁶⁸ yıllarına tarihlenmiştir. Anadolu'da Stratonikeia'da daha önce yapılan kazılarda M.S. 1. yüzyıl başlarına⁶⁹, Ainos'ta Taşaltı Nekropolisi'nde M.S. 1. yüzyıl başlarına⁷⁰, Tralleis Nekropolisi'nde M.S. 1. yüzyıl ortaları - M.S. 1. yüzyılın 2. yarısına verilirken⁷¹, Yüksel Erimtan Koleksiyonu'ndaki camdan benzeri ise M.S. 1. yüzyıla aittir⁷².

Akdağ 1167, 1168 ve 689 Env. no'lu cam unguentariumlar, Roma Dönemi'nde keşfedilen ve yaygın olarak kullanılan serbest üfleme tekniğinde yapılmıştır. Antik yazar Plinius tarafından sözü edilen bu tekniğin⁷³, M.Ö. 50'ler civarında kullanılmaya başladığı ve M.S. 1. ve 2. yüzyıllarda devam ettiği kabul edilmektedir⁷⁴. Serbest üfleme tekniği, unguentariumların seri olarak üretilmelerine olanak vermiş; böylece parfümleriyle de ünlü olan Ege ve Akdeniz'deki birçok kentte bol miktarda

⁵⁸ Anderson-Stojanovic 1987, 106-107, Fig. 1,d-i, 111, Fig. 5, 112 Fig. 7.

⁵⁹ İbid. 110-114. Korinth, Argos ve Stobi'de M.Ö. 1. yüzyılın 2. yarısına ait mezarlarda, Tarsus'ta M.Ö. 150-50'ye verilen Hellenistik-Roma ünitesinde bulunmuşlardır.

⁶⁰ Erzen – Başaran 1991, 54 -55.

⁶¹ Özyiğit 2001, 9, Çiz. 3-4. Sunaklar alanından.

⁶² Civelek 2001, 114-138.

⁶³ Işık 1997, 209; Dündar 2006, 41- 52, Lev. 23-24, U 133-141.

⁶⁴ Gürler 1999, Çiz. I-II; Olcay 2001, 147- 157; Erten 2003, 403-407, Fig. 1-4.

⁶⁵ Anderson-Stojanovic 1987, 107, Fig. 1e (C 74- 114).

⁶⁶ Boulter 1963, Pl. 46, M1, 2.

⁶⁷ Corinth XIII, 167.

⁶⁸ Lapp 1961, 199.

⁶⁹ Boysal – Kadioğlu 1999, 225 no. 4, 5. Mezar 26. Bu mezarda bulunan ve M.Ö. 1. yüzyıla ait sikkelerin, mezardaki ilk gömüye ait oldukları düşünülmektedir.

⁷⁰ Erzen – Başaran 1991, 54-55, 63, Res. 10.

⁷¹ Civelek 2001, Lev. 34, U 21, Lev. 35 U 42.

⁷² Lightfoot – Aslan 1992, 41, no. 8.

⁷³ Plinius, 36, 190-191.

⁷⁴ Isings 1957, 1-5; Hayes 1975, 29; Anderson-Stojanovic 1987, 110-111; Lightfoot – Aslan 1992; Tait 1991, 62, 64.

üretmiş ve ihraç edilmiştir. Roma Dönemi'ndeki cam işçiliğinin ileri olmasına, İmparator Augustus zamanındaki barışın neden olduğu da düşünülmektedir. İncelememizde, Roma camları hakkında temel çalışmalardan birini yapan Isings'in tipolojisi esas alınmıştır.

Açık yeşil renkte camdan yapılmış 1167 (Çiz. 14) ve yeşil renkte camdan yapılan 689 (Çiz. 15) aynı gövde profiline sahiptir. Dışa çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, sarkık karınlı bu tipte unguentariumlar, Isings Form 6 olarak tanımlanır⁷⁵. Çoğunlukla renkli camlardan yapılmış, konik ve uzun boyunlu örneklerin yanı sıra düztabanlı örnekler de bulunmaktadır. Roma Dönemi boyunca formun çeşitlemeleri üretilmiştir. Benzerleri İtalya'da Augustus-Tiberius dönemine⁷⁶, Mısır'da M.S. 1. yüzyılın ortası - 2. yarısına⁷⁷, Atina'da M.Ö. geç 1 - M.S. erken 1. yüzyıla⁷⁸, Siphnos'ta bir mezarda M.S. 1.yüzyıla⁷⁹, Episkopi'de bir mezarda M.S. 1. yüzyılın ortalarına veya biraz daha geçe⁸⁰, Eurychou-Phoenikas'ta bir mezarda Augustus bronz sikkesi ile M.S. 22 civarına⁸¹ ve Kourion'da Gömü 5'te M.S. 0-50 tarihlerine verilmiştir⁸². Anadolu'da Tire'de M.S. 1. yüzyılın ortalarına⁸³, Tralleis'te M.S. 1. - 2. yüzyıla⁸⁴, Yüksel

Erimtan Koleksiyonu'nda ise M.S. 1. yüzyıla tarihlenmiştir⁸⁵.

Açık mavi renkte camdan 1168 (Çiz. 16), Gövde yüksekliği toplam yüksekliğin yarısı olan Isings Form 28a ile tanımlanır⁸⁶. Hem Doğu hem de Batı örnekleri arasında bulunan formun erken örnekleri ince cidarlıdır. İtalya'da Claudius-Nero dönemine⁸⁷, Siphnos'ta bir Vespasianus denariusu ile M.S. 75 civarına⁸⁸, Kıbrıs'ta bir mezarda M.S. 50-150'ye⁸⁹, Kuzey Suriye'de M.S. 1. yüzyıla tarihlenmiştir⁹⁰. Anadolu'daki benzerleri Yüksel Erimtan Koleksiyonu'nda M.S. 1. yüzyıl ortasına⁹¹, Tire'de M.S. 1. yüzyıl ortalarından - 3. çeyreğine⁹², Tralleis Nekropolisinde M.S. 1. yüzyıl ortaları - M.S. erken 2. yüzyıla verilmiştir⁹³.

Benzerler örneklerin yardımıyla 1169, 1167, 1168 ve 689 no'lu unguentariumların M.S. 1. yüzyılda kullanıldıklarını söyleyebiliriz.

Tek Kulplu Testi

Akdağ Mezarındaki tek kulplu diğer testi (Çiz. 17, Res. 3), yuvarlak dudaklı, kısa kalın boyunlu, omuzu keskin profilli,

⁷⁵ Isings 1957, 22.

⁷⁶ Ibid. 22-23.

⁷⁷ Hayes 1975, 138, no. 569, Açık yeşil renkte camdan. Fayoum'dan.

⁷⁸ Boulter 1963, Pl. 46, M3, 4.

⁷⁹ Brock 1949, 82, 85, Pl. 25, no. 2, 5 no'lu mezardan, mavimsi renkte camdan.

⁸⁰ Oliver 1983, 251, 255 no. 59, 256. Limasol Müzesi'nde. (Fig. 4, Pl. 41; 15). Mavi-yeşil renkte camdan.

⁸¹ Nicolaou 1984, Pl. 50 no. 29, Gömü I'den.

⁸² McFadden 1946, Pl. 43 no. 74.

⁸³ Gürler 2000, 24-28, no. 1-9.

⁸⁴ Civelek 2001, Lev. 38 U 34, Lev. 37 U 66, 25 no'lu mezardan.

⁸⁵ Lightfoot - Aslan 1992, 40, 7. Yeşil renkte camdan.

⁸⁶ Isings 1957, 42.

⁸⁷ Ibid. 42.

⁸⁸ Young 1949, 90, Pl. 25, no. 2, Pl. 32 no. 2, Pl. 34 no. 3.

⁸⁹ Nicolaou 1984, Pl. 51 no. 97-98.

⁹⁰ Barag 1985, 102, Pl. 17, 149. Açık mavimsi yeşil renkte camdan. Bu çeşidin Suriye-Filistin alanında yaygın olduğu belirtilmiştir. Kudüs civarındaki çeşitli mezarlardan gelen örneklerin M.S. 70'teki yıkımdan önceye ait olduğu düşünülmektedir.

⁹¹ Lightfoot - Aslan 1992, Pl. 1 no. 3, 74. Manisa İli, Kula-Kalınharman Köyü'nde ele geçmiştir. Yeşilimtrak renksiz saydam camdan, 80 no. 36.

⁹² Gürler 1999 Lev. 1 no. 1, Lev. 2 no. 5. Yeniçiftlik ve Atalan Köyleri arasında bir lahtın içinde ele geçmiştir; Gürler 2000, 33 no. 20, 35 no. 23, 36 no. 25-26, 37 no. 27-28.

⁹³ Civelek 2001, Lev. 34 U1, Lev. 39 U 33 U1, U 33.

şişkin karınlı ve alçak halka kaidelidir. Genellikle Roma Dönemi'ne ait birçok mezarda tek kulplu kaplar çok sayıda ele geçmekle birlikte⁹⁴, Akdağ örneği ile tam benzer profil gösteren ve M.S. 1. yüzyılın 2. yarısına verilen örnekler Kıbrıs'ta Kourion Ayios Ermoyenis Nekropolis-i'nden gelmektedir⁹⁵. Stratonikeia'da daha önceki yıllarda yapılan kazılarda, M.S. 1. ve 2. yüzyıllara tarihlenen bir mezarda ele geçmiştir⁹⁶. Benzerleri aracılığıyla M.S. 1. yüzyılda kullanılmış olduğunu söyleyebileceğimiz tek kulplu testi, Roma Dönemi'ne tarihlenen Akdağ unguentariumları ile paralel olmalıdır.

Sepet Kulplu Kap

1172 no'lu sepet kulplu, minyatür kâse (Çiz. 18, Res. 2), hafif dışa çekik dudaklı ve alçak halka kaidelidir. Gövde üzerinde düzeltilmemiş çark izleri ve çatlaklar, özensizce yapıldığını göstermektedir. Sonradan eklenen kayış biçimli kulbun ortasında büyükçe bir yiv ve kenarlarında daha dar yivler bulunur. Kazısı ve yayını yapılmış merkezlerde, çok az sayıda, tam benzerini saptayabildik. Sepet kulplu minyatür kâse biçimli bir kap, Atina Agorası'nda M.S. 3. yüzyılın ortalarına

verilmiştir⁹⁷. Kulbunu dikkate almadığımızda, M.S. 50-68 tarihlerine verilen benzer minyatür kaplar Qumrân'dan gelmektedir⁹⁸. Bu tarih, Akdağ'dan gelen ve genellikle M.S. 1. ve 2. yüzyıllarda kullanılmış olan torba biçimli ve tüp biçimli gövdeye sahip unguentariumların tarihine yakındır.

Değerlendirme

Stratonikeia-Akdağ Mezar grubunun eserleri form ve stilistik gelişimleri göz önüne alınarak ve diğer merkezlerden gelen benzerlerinden yola çıkılarak değerlendirilmiş ve bunun sonucunda, aynı mezarın iki farklı zamanda kullanıldığı belirlenmiştir. Buna göre, 1180, 1911, 1176, 1165, 1173, 1182 no'lu iğ biçimli unguentariumlar, cam alabastron (1183), Ephesos tipi kandil (1166) ve çark yapımı kandil (1171), urna olarak kullanılmış tek kulplu büyük testi (1179) M.Ö. 2. yüzyıl içlerine tarihlenirler ve I. gömüye ait olmalıdırlar.

Pişmiş topraktan yapılmış sarkık karınlı unguentarium (1169), camdan yapılmış unguentariumlar (1167, 1168 ve 1169), tek kulplu testi (1174) ve sepet kulplu kap (1172) M.S. 1. yüzyılda kullanılmışlardır ve Akdağ Mezarı'ndaki II. gömüye ait olmalıdırlar.

İğ biçimli unguentariumların bazılarının, özellikle Karia Bölgesi kentlerinde yaygın olarak kullanılan bantlı bezemeye sahip olmaları dikkat çekmektedir. Hellenistik Gömü'ye ait eserler arasında belki de cam işçiliği açısından önemli

⁹⁴ Akarca 1952, Pl. 88 no. 26; Boulter 1963, Pl. 45 S1, M.S. 1. yüzyılın 2. yarısına verilir; Nicolaou 1984, Pl. LVI no. 208 ve 210 Gömü III, Pl. 55 no. 54 Gömü III'ten.

⁹⁵ McFadden 1946, Pl. 37, 15 ve 16, Mezar 8'den, Pl. 40 no. 43 ve 44, 471, 472, 476, no. 16 ve 43 ile aynı atölyede üretilmiş. Benzer kap tipleri Amathus Mezarı 18'de, Antoninus Pius'a verilen bir sikke ile birlikte bulunur. 15 ve 16, M.S. 50-100'e verilir.

⁹⁶ Boysal – Kadioğlu 1999, 218, Res. 2, Çiz. 1, STR 97 M 26 no'lu mezar. Soyulan mezarda M.S. 1. ve 2. yüzyıllara tarihlenen torba gövdeli unguentariumlar yer alır, 220, Res. 6 Çiz. 15 STR 97 klineler arasındaki toprakta torba gövdeli unguentariumlar bulunmuştur.

⁹⁷ Robinson 1959, 66, Pl. 13, K 73.

⁹⁸ Lapp 1961, 173 L, yivli küçük derin kâse, Tip 51, 175 C. Paralellerinin Jerusalem, Ain Feshkha ve Tell Sandahannah'ta bulunduğu belirtilmiştir.

olan, çekirdek cam tekniğinde yapılmış olan cam alabastronun, ithal olması gerektiği düşüncesindeyiz. Ayrıca tek kulplu testilerin yakın paralellerinin Kıbrıs'ta olması, Stratonikeia-Kıbrıs ticari ilişkisini akla getirmektedir. İleride yapılacak daha ayrıntılı araştırmalar, bu konuyu aydınlatacaktır. Genel olarak, Akdağ Mezar Grubu'ndan gelen eserler, hem Hellenistik - Roma seramik tipolojisi açısından hem de fazla bilinmeyen Karia Bölgesi malzemesinin tanınması açısından önemlidir.

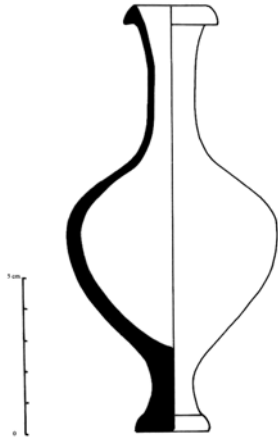
KATALOG

1. Pişmiş toprak unguentarium

Env. No. 1180.

A.R. 2,9 cm, T.R. 2,4 cm, H. 13,6 cm.

Kahverengi kil. Dışta turuncu-kahve renkte boya izleri. Üzerinde bol kireç tabakası. Aşağı çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, kısa ayaklı.

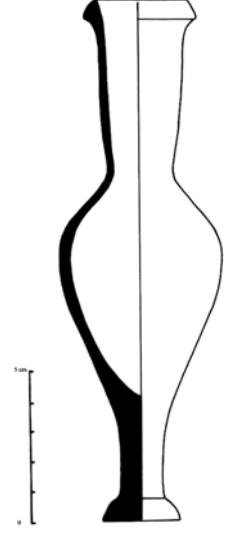
Çizim 1

2. Pişmiş toprak unguentarium

Env. No. 1175.

A.R. 3 cm, T.R. 2,6 cm, H. 17,2 cm.

Açık pembemsi kahve renkte kil. Yamuk çekilmiş. Aşağı çekik dudaklı, şişkin karınlı, kısa silindirik ayaklı.

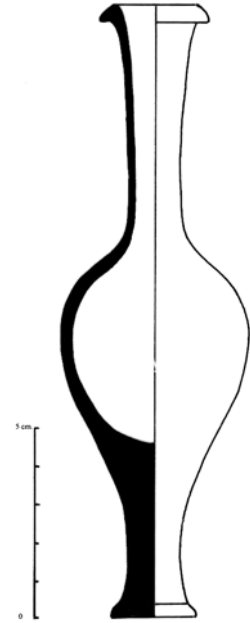
Çizim 2

3. Pişmiş toprak unguentarium

Env. No. 1178.

A.R. 2,2 cm, T.R. 2,3 cm, H. 16,2 cm.

Açık kahverengi mikalı kil, iyi pişmiş. Dış yüzeyde krem renkte astar. Aşağı çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, şişkin karınlı, kısa silindirik ayaklı.

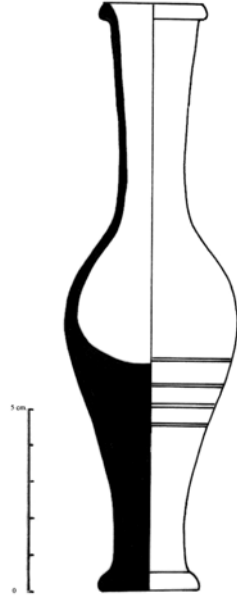
Çizim 3

4. Pişmiş toprak unguentarium

Env. No. 1191.

A.R. 2,5 cm, T.R. 6,3 cm, H. 2,3 cm.

Açık devetüyü renkte kil. Dışta krem renkte astar boya izleri. Karnın hemen altından başlayan dört adet yiv. Özensiz yapılmış ve yamuk. Aşağı çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, hafif şişkin karınlı, kısa ayaklı.

Çizim 4

bantlar. Aşağı çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı ve uzun ayaklı.

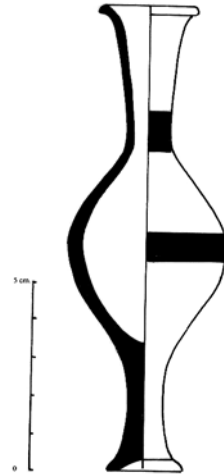
Çizim 6

5. Pişmiş toprak unguentarium

Env. No. 1176.

A.R. 2,4 cm, H. 12,2 cm.

Açık kahverengi kil, iyi pişmiş. Dışta, boyunda ve karında kahverengi boya ile yapılmış yatay bant bezeme. Aşağı sarkık dudaklı, kısa silindirik boyunlu, şişkin karınlı, uzun ayaklı.

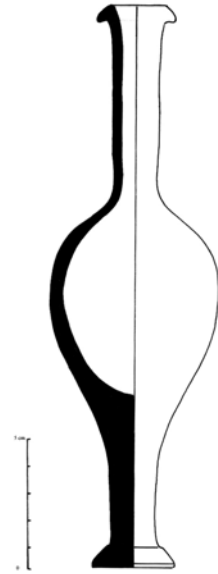
Çizim 5

7. Pişmiş toprak unguentarium

Env. No. 1173.

A.R. 2 cm, T.R. 3,1 cm, H. 20,8 cm.

Kahverengi mikalı kil. Dış yüzeyinde turuncu-kahveden açık kahverengiye dek değişen renkte boya izleri. Aşağı çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, uzun silindirik ayaklı.

Çizim 7

6. Pişmiş toprak unguentarium

Env. No. 1165.

A.R. 1,8 cm, H. 20,4 cm.

Açık kahverengi mikalı kil. Dışta aynı renkte astar boya üzerinde, boyundan karına doğru uzanan, kahverengi boya ile yapılmış yatay

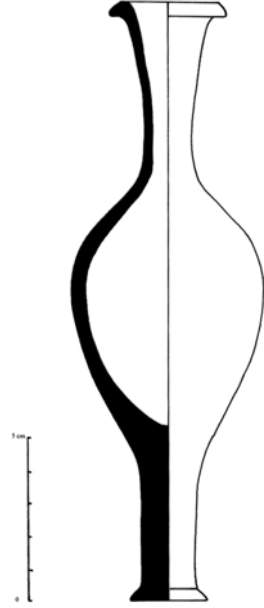
8. Pişmiş toprak unguentarium

Env. No. 1182.

A.R. 3 cm, T.R. 2,3 cm, H. 18,3 cm.

Açık kahverengi mikalı kil. Dış yüzeyde gri renkte astar boya. İyi pişmiş. Yamuk çekilmiş.

Aşağı çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, şişkin karınlı, uzun silindirik ayaklı.

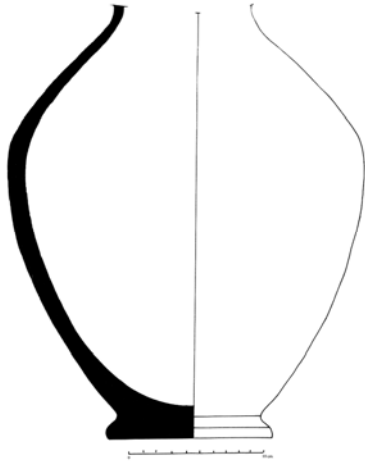
Çizim 8

9. Tek kulplu büyük testi

Env. No. 1179.

T.R. 12 cm, H. 31 cm.

Kahverengi mikalı kil, iyi pişmiş. Dış yüzey boyasız. Ağız kırık. Alçak halka kaideli, omuzlara doğru genişleyen gövde.

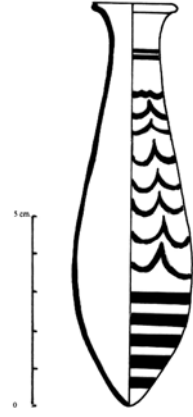
Çizim 9

10. Cam alabastron

Env. No. 1183.

A.R. 2,2 cm, H. 10, 6 cm.

Mat mavi camdan. Üzerinde sarı renkte boya ile yapılmış dalgalı hatlar. Dışa çekik dudaklı, yukarıdan aşağı doğru daralan silindirik gövdeli, yuvarlak dipli.

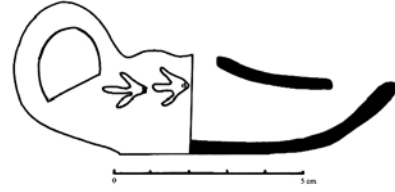
Çizim 10

11. Pişmiş toprak kandil

Env. No. 1166.

T.R. 4,4 cm, H. 3,1 cm.

Turuncu-kahve renkte kil. Üzerinde turuncu-kahve renkte boya. İyi pişmiş. Kalıp yapımı. Dikey şerit kulplu, büyük diskus deliğinin çevresinde tek kabartma halka. Omuzda tek sıra halinde palmetler. Burun yanlara doğru açılmakta.

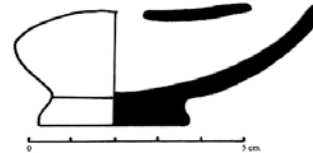
Çizim 11

12. Pişmiş toprak kandil

Env. No. 1171.

T.R. 4,1 cm, H. 3,1 cm.

Açık kahverengi kil. Dışta açık turuncu-kahve renkte boya. Çark yapımı. Yuvarlak gövde, oval burun deliği. Omuzda bir tarafta çıkıntı. Burunda yanık izleri.

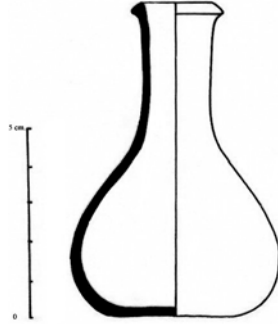
Çizim 12

13. Pişmiş toprak unguentarium

Env. No. 1169.

A.R. 2,9 cm, H. 8,3 cm.

Pembemsi kahve renkte kil, iyi pişmiş. Dış yüzeyde özensiz çark izleri. Aşağı çekik dudaklı, kısa silindirik boyunlu, düz tabanlı.

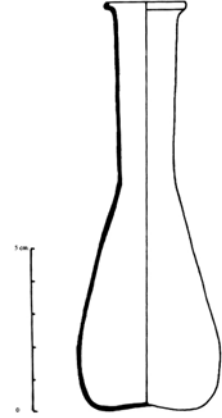
Çizim 13

16. Cam unguentarium

Env. No. 1168.

A.R. 2,5 cm, H. 12,8 cm.

Yeşil renkte camdan. Yarı saydam. Dışa çekik dudaklı, uzun silindirik boyunlu, düz tabana doğru hafif genişleyen gövde.

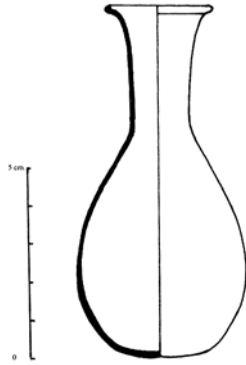
Çizim 16

14. Cam unguentarium

Env. No. 1167.

A.R. 2,5 cm, H. 9,3 cm.

Açık yeşil renkte camdan. Kısa silindirik boyunlu, şişkin karınlı ve düz tabanlı.

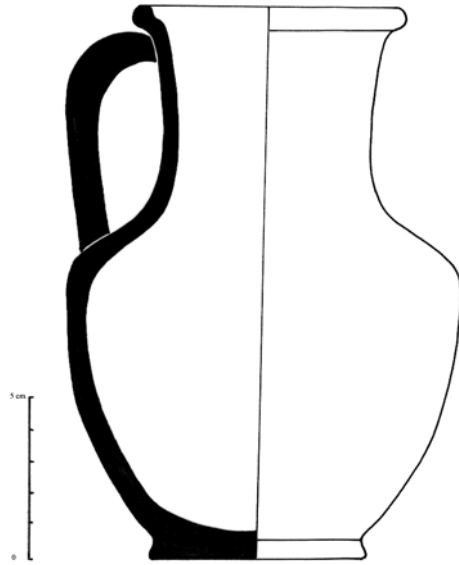
Çizim 14

17. Tek kulplu testi

Env. No. 1174.

A.R. 8 cm, T.R. 6,4 cm, H. 17,4 cm.

Devetüyü renkte mikalı kil, iyi pişmiş. Dışta krem renkte astar boya. Dışa çekik yuvarlak dudaklı, kısa boyunlu, şişkin karınlı, alçak halka kaideli.

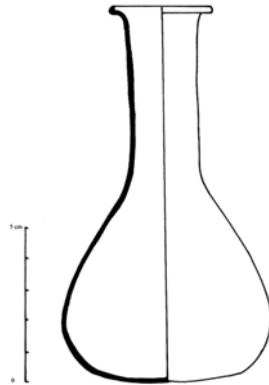
Çizim 17

15. Cam unguentarium

Env. No. 689.

A.R. 3,2 cm, H. 12,2 cm.

Açık mavi renkte camdan. Dışa çekik dudaklı, şişkin karınlı, düz tabanlı.

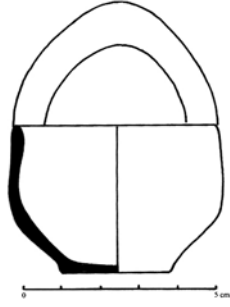
Çizim 15

18. Sepet kulplu kap

Env. No. 1172.

A.R. 5,2 cm, T.R. 2,8 cm, H. 7,2 cm.

Pembemsi kahve renkte mikalı kil. İç ve dış yüzeyinde krem renkte astar boya. Sepet kulplu, geniş ağızdan düz tabana doğru daralan gövde.

Çizim 18

19. Bronz boncuk

R. 1,9 cm. Koni biçimli ve altı delik.

Yrd. Doç. Dr. Aynur Civelek
Adnan Menderes Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Arkeoloji Bölümü
Aytepe Kampüsü-09100 /AYDIN
e-mail: acivelek@adu.edu.tr

KAYNAKÇA

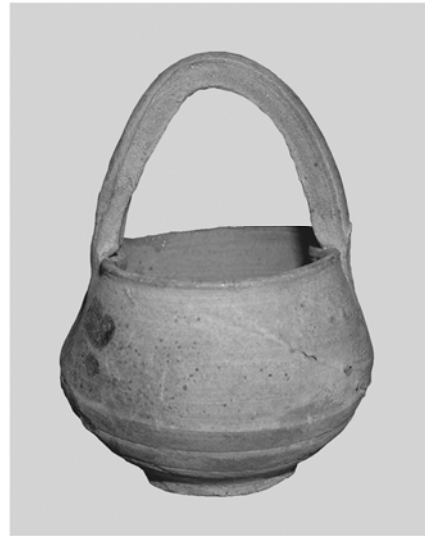
- Akarca 1952 A. Akarca, "Mylasa'da Hellenistik Bir Mezar", *Belleten* 16, 63, 1952, 367-405
- Anderson-Stojanovic 1987 V. R. Anderson-Stojanovic, "The Chronology and Function of Ceramic Unguentaria", *AJA* 91, 1987, 105-122
- Anderson-Stojanovic 1992 V. R. Anderson-Stojanovic, *Stobi, The Hellenistic and Roman Pottery* (1992)
- Baldıran 1998 A. Baldıran, "Stratonikeia'dan Unguentariumlar", Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4, 1998, 335-355.
- Barag 1985 D. Barag, *Catalogue of Western Asiatic Glass in The British Museum I* (1985)
- Başaran 1997 S. Başaran, "Enez (Ainos) 1995 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları", *KST* 18.2, 27-31 Mayıs 1996 (1991) 489-513
- Boulter 1963 C. G. Boulter, "Graves in Lenormant Street, Athens", *Hesperia* 32, 1963, 113-137
- Boysal 1987 Y. Boysal, "Stratonikeia Nekropolü'nün Tarihsel Süreci", içinde: *Remzi Oğuz Arık Armağanı* (1987) 51-68
- Boysal – Kadioğlu 1999 Y. Boysal – M. Kadioğlu, "1997 Yılı Stratonikeia Nekropol Çalışmaları", *KST* 20.1, 25-29 Mayıs 1998 (1999) 215-228
- Brock 1949 J. K. Brock, "Excavations in Siphnos", *BSA* 44, 1949, 1-92
- Civelek 2001 A. Civelek, *Tralleis Nekropolisi Buluntuları Işığında Hellenistik ve Roma Dönemi Seramiği*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü 2001.
- Corinth XIII C.W. Blegen – H. Palmer – R. Young, *Corinth XIII, The North Cemetery*, (1964)
- Dotterweich 1999 U. Dotterweich, *Unguentarien mit kuppelförmiger Mündung aus Knidos*, Knidos-Studien Band I (1999)
- Gürler 1994 B. Gürler, *Metropolis'in Hellenistik Dönem Seramiği*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü 1994.
- Gürler 1999 B. Gürler, "Tire'de Bulunmuş Erken Roma Devrine Ait Cam Eserlerden Oluşan Mezar Grubu", *Belleten* 63, 236, 1999, 15-21
- Gürler 2000 B. Gürler, *Tire Müzesi Cam Eserleri* (2000)
- Hayes 1975 J. Hayes, *Roman and Pre-Roman Glass in the Royal Ontario Museum* (1975)
- Hellström 1971 P. Hellström, *Labraunda, Pottery of the Classical and Later Date, Terracotta Lamps and Glass* (1971)
- Isings 1957 C. Isings, *Roman Glass From Dated Finds* (1957)
- Işık 1997 F. Işık, "Patara 95", *KST* 17.2, 27-31 Mayıs 1996 (1997) 191-217
- Kurtz – Boardman 1971 D. Kurtz – J. Boardman, *Greek Burial Customs* (1971)
- Lapp 1961 P. W. Lapp, *Palestinian Ceramic Chronology 200 B.C.-A.D. 70* (1961)

Stratonikeia-Akdağ Nekropolisinden Bir Mezar

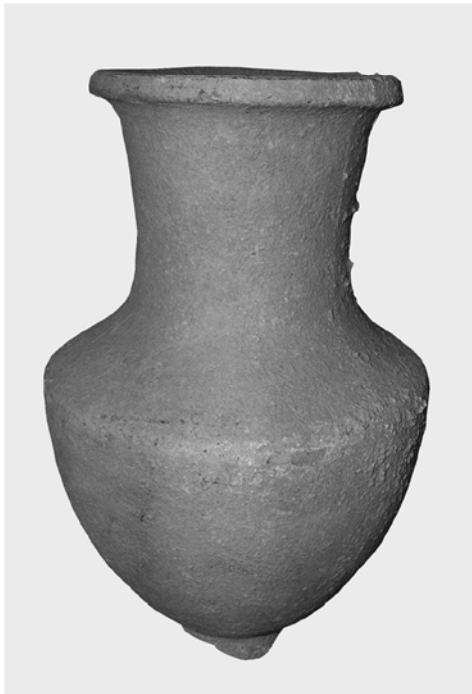
- Lightfoot – Aslan 1992 C. Lightfoot – M. Aslan, *Anadolu Antik Camları: Yüksel Erimtan Koleksiyonu* (1992)
- Lightfoot 1989 C. Lightfoot, *A Catalogue of Glass Vessels in Afyon Museum* (1989)
- Lippolis 1994 E. Lippolis, *Catalogo Del Museo Nazionale Archeologico di Taranto*, III, 1, (1994)
- Luca – Radt 1999 G. de Luca – W. Radt, *Sondagen im Fundament des Großen Altars*, *AvP* 12, (1999)
- McFadden 1946 G. McFadden, “A Tomb of the Necropolis of Ayios Ermoyenis at Kourion”, *AJA* 50, 1946, 449-489
- Nicolaou 1984 I. Nicolaou, “A Hellenistic and Roman Tomb at Eurychou-Phoenikas”, *RDAC*, 1984, 234-257
- Olcay 2001 Y. Olcay, “Ancient Glass Vessels in Eskişehir Museum”, *AnSt* 2001, 51, 147-157
- Oliver 1983 A. Oliver, “Tomb 12 at Episkopi”, *RDAC*, 1983, 245-256
- Özyiğit 1996 Ö. Özyiğit, “1994 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları”, *KST* 17.2, 29 Mayıs-2 Haziran 1995 (1996) 1-26
- Özyiğit 2001 Ö. Özyiğit, “1999 Yılı Phokaia Çalışmaları”, *KST* 22.2, 22-26 Mayıs 2000 (2001) 1-14
- Pemberton 1985 E. Pemberton, “Ten Hellenistic Graves in Ancient Corinth”, *Hesperia* 54, 1985, 271-307
- Robinson 1959 H. S. Robinson, *The Athenian Agora, Pottery of The Roman Period, Chronology* (1959)
- Tait 1991 H. Tait, *Five Thousand Years of Glass* (1991)
- Thompson 1934 H. Thompson, “Terracotta Lamps”, *Hesperia* 2, 1934, 195-215
- Tırpan 1996 A. Tırpan, “Lagina Hekate Temenosu 1995”, *KST* 18.2, 27-31 Mayıs 1996 (1997) 309-336
- Vessberg 1953 O. Vessberg, “Hellenistic and Roman Lamps in Cyprus”, *OpAth* 1, 1953, 115-129
- Wright – Jones 1980 K. S. Wright – R. E. Jones, “A Tiberian Pottery Deposit from Corinth”, *Hesperia* 49, 1980, 135-177
- Young 1949 G. M. Young, “Excavations in Siphnos: IV, The Roman Graves of The First Century A.D.”, *BSA* 44, 1949
- Zoroğlu 1986 L. Zoroğlu, “Kelenderis Mezar Buluntuları”, *Anadolu Araş* 10, 1986, 455-464

Resim 1

Resim 2

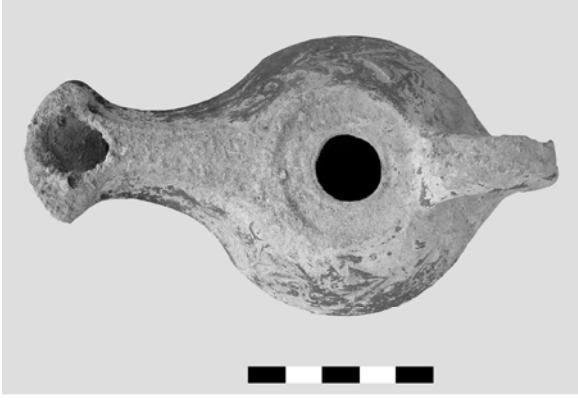

Resim 3

Resim 4

Stratonikeia-Akdağ Nekropolisi'nden Bir Mezar

Resim 5

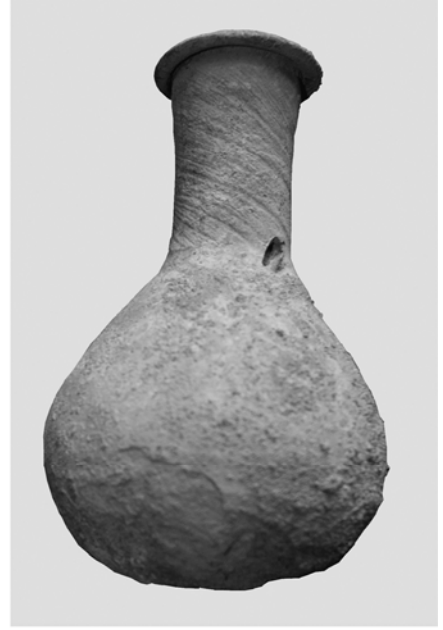
Resim 6

Resim 7

Resim 8

Resim 9

Resim 10